

Крім того, слідчий суддя не має необхідних повноважень на перевірку можливостей експерта провести заявлене ініціатором експертне дослідження. Отже, можемо зробити висновок, законодавець наділивши слідчого суддю повноваженнями по розгляду клопотань про призначення експертиз, не надав необхідних повноважень та можливостей для перевірки необхідності та доцільності проведення судової експертизи у кожному конкретному випадку, а також на перевірку фактів зловживання процесуальних прав та затягування строку досудового розслідування.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. Дата оновлення: 05.08.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n384> (дата звернення: 24.02.2019).
2. Про судову експертизу : закон України від 25.02.1994 № 4038-XII Дата оновлення: 01.01.2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (дата звернення: 24.02.2019).
3. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: наказ МВС України від 08.10.1998 № 53/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98> (дата звернення: 24.02.2019).

УДК 343.98.067

*Вельможна-Сидорова А. С., судовий експерт Харківського
НДЕКЦ МВС України,
e-mail: antoninavelsi@gmail.com*

СТРАТЕГІЯ ДОСЯГНЕННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ЦІЛЕЙ В ДІЯЛЬНОСТІ СУДОВО-ЕКСПЕРТНИХ УСТАНОВ

Поняття «комунікація» запозичене українською мовою з англійської «communication» чи латинської «communicare» мов. У перекладі це означає «спілкування», «перебування в спілкуванні», «взаємодія», [1]. Взагалі, поняття «комунікація» використовується сьогодні в наступному значенні: соціальна комунікація, спілкування між людьми та іншими соціальними інститутами чи суб'єктами; телекомунікація або зв'язок за допомогою технічних засобів; певна система, за допомогою якої забезпечується зв'язок між віддаленими об'єктами (наприклад, підземні, транспортні комунікації тощо) [2, с. 8].

Сучасні державні інституції, повноваження яких включають функції стратегічного зв'язку, повинні мати певні, регульовані інструменти. Перш за все, вони повинні мати достатні функціональні обов'язки для формулювання політики та моніторингу стану реалізації національних стратегічних цілей. Очевидно, що ці умови можуть бути виконані лише за умови створення ієрархічної вертикалі, зокрема, визначення центрального органу виконавчої влади у сфері стратегічних комунікацій, а також системи горизонтальних зв'язків на всіх рівнях державного управління. Таким чином, важливою характеристикою такого інституційного механізму є його здатність встановлювати внутрішні зв'язки з іншими відповідними органами влади з метою формулювання та реалізації єдиної та послідовної державної політики в різних сферах суспільного життя.

Ефективна комунікація є усталеним процесом обміну інформацією. Вона розпочинається і, як правило, часто закінчується досягненням взаєморозуміння, узгодження сторін і (важливо для джерела інформації) зміни свідомості та / або поведінки одержувача інформації. Це може проявлятися в підвищенні обізнаності про певну тему, рівні довіри до явища, формуванню певного образу в очах зацікавлених осіб, вчиненні або утриманні певних дій від одержувача інформації. Тобто результатом ефективного спілкування завжди є бажані зміни у свідомості або поведінці співрозмовника, що допомагає досягти поставлених цілей для установи / організації. Стратегічне спілкування – це системний зв'язок, спрямований на встановлення довгострокових відносин між організацією, її зовнішніми та внутрішніми аудиторіями, які допомагають досягти організаційних цілей. Стратегічне спілкування зосереджується не стільки на короткострокових потребах / бажаннях цільових аудиторій, скільки на їхніх цінностях. Стратегічне спілкування нерозривно пов'язане з процесами управління: планування, регулювання, контроль. Очевидно, що її успіх залежить не тільки від ефективності спілкування, але й від ефективності основного виду діяльності організації.

Відповідно до ч. 1 ст. 242 КПК України [3] експертиза може бути проведена за зверненням сторони кримінального провадження, через що ініціатор проведення експертного дослідження може звернутися безпосередньо до експертної установи [4]. Також, можливість проведення

експертних досліджень на замовлення фізичних та юридичних осіб зумовлює необхідність з боку експертних установ проводити пошук цільової аудиторії через доступні засоби та канали комунікації.

Отже, метою комунікаційної стратегії є налагодження діалогу між експертними установами, громадськістю та засобами масової інформації, а також у самій системі, у побудові довірчих відносин з усіма зацікавленими сторонами. Серед цілей комунікаційної стратегії експертних установ можна виділити:

- підвищення іміджу експертних установ;
- зміну ставлення населення до експертних установ;
- залучення додаткових коштів;
- підвищення громадського інтересу до діяльності експертних установ;
- поліпшення відносини з цільовими групами та групами інтересів (наприклад, ЗМІ, правозахисні організації);
- запровадження законодавчих змін, які є суто необхідними при проведенні судово-експертної діяльності;
- підвищення ефективності роботи судових експертів;
- формування колективу з високопрофесійних кадрів;
- підвищення престижу професії судового експерта тощо.

Про важливість розробки комунікаційної стратегії для системи експертних установ свідчать численні міжнародні правові акти. Сьогодні вони є надзвичайно актуальними для країн, які реалізують європейські демократичні стандарти у суспільному житті, у тому числі для України, яка у своєму Основному Законі закріпила курс на побудову демократичного верховенства права та громадянського суспільства. Серед таких міжнародних правових актів можна виділити: Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Мадридські принципи, Рекомендацію № 13 Комітету міністрів Ради Європи до держав-членів щодо надання інформації через засоби масової інформації щодо кримінального процесу, Декларація про надання інформації через засоби масової інформації щодо кримінального провадження та інші, що стосуються принципу гласності провадження судового процесу та доступу громадськості до інформації, що має суспільний інтерес.

Тому виникає очевидна необхідність налагодження ефективної комунікації – експертні установи повинні говорити про свою діяльність, інформувати і, таким чином, отримувати підтримку з боку громадськості.

Україна є членом ENFSI в особі Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України (з 2002 року), а з травня 2017 року – її членом став Київський науково-дослідний інститут судових експертиз, підпорядкований Мін'юсту України.

Основним напрямком діяльності ENFSI є досягнення світового рівня проведення судової експертизи.

Це забезпечується такими принципами:

- членство в ENFSI поєднує виробничі, наукові та методологічні можливості судових експертних установ;
- розширення членства в ENFSI закріплює довіру цієї організації до правоохоронних структур, судів;
- встановлення та повна підтримка ділових відносини з іншими організаціями, діяльність яких пов'язана з криміналістикою та судовою експертизою;
- заохочується діяльність усіх членів ENFSI, які впроваджують експертну практику в сучасні методи дослідження, міжнародні стандарти, високий досвід експертів [6, с. 245].

Під керівництвом цієї міжнародної інституції та Міністерства юстиції США були вжиті заходи для акредитації лабораторії експертної служби МВС України відповідно до міжнародних стандартів. Зазначена робота передбачає створення системи підготовки кваліфікованих експертів-криміналістів; оснащення лабораторних комплексів на сучасному рівні; запровадження системи експертизи управління якістю. Сьогодні цей стандарт сертифікував ряд структурних підрозділів Експертної служби МВС України, але, з метою сертифікації всіх експертних лабораторій Експертної служби МВС України, робота в цьому напрямку досі триває.

Таким чином, участь Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України в особі ДНДЕКЦ МВС України у межах Європейської мережі криміналістичних інституцій

(ENFSI), позитивно відображається в організаційному, матеріально-технічному, науковому, навчально-методичному, кадровому забезпеченні вітчизняної судової експертної діяльності.

Через що в міжнародних відносинах стратегічні комунікації розглядаються як інтегровані технології комунікативної спрямованості, направлені на забезпечення міжнародної взаємодії й формування тривалих зв'язків між урядовими інституціями з метою реалізації політичних, економічних, безпекових, культурних, соціальних і гуманітарних ініціатив і проєктів.

Отже, набуває актуальності питання щодо запровадження комунікативної стратегії експертних установ на таких рівнях:

На регіональному рівні шляхом визначення напрямків комунікації експертних установ з громадськими організаціями, фізичними особами, ЗМІ, адвокатськими фундаціями тощо;

На національному рівні шляхом налагодження діалогу у межах «публічної дипломатії»;

На міжнародному рівні шляхом розробки дорожніх карт щодо взаємодії експертних установ для уніфікації методик та методів дослідження, підготовки судових експертів за міжнародними стандартами тощо.

Реалізація цілей комунікативної стратегії можлива через добір засобів комунікації (проведення брифінгів, освітлення роботи експертних установ в соціальних мережах, проведення днів відкритих дверей, зустрічей зі студентами, проведення з ними практичних занять, створення фільмів про експертну службу, проведення модельних досліджень) із застосуванням різних комунікативних каналів з представниками владних повноважень, ЗМІ, закладами освіти тощо.

Список використаних джерел:

1. Стратегічні комунікації : навч.-метод. посіб. для викладачів суддів і працівників апарату суду. URL: http://court.gov.ua/userfiles/UROL_Strategic_Communications_PIO_Curriculum_2011_UKR.pdf.
2. Комунікації судової влади : наук.-практ. посіб. / М. М. Логунова, М. Г. Лашкіна, П. О. Гвоздик, А. Г. Алексеев. К. : АДЕФ-Україна, 2012. 273 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651–VI. *Відомості Верховної Ради України*, 2013 № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88
4. Про затвердження Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України : наказ Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України від 17.07.2017 № 591. URL: <http://mvs.gov.ua>.
5. Хоша В. В., Мануленко О. В. Перспективи розвитку судово-експертних установ Міністерства юстиції України в аспекті вступу до Європейської системи ENFSI. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики* : збірник наук. праць. Харків, 2009 № 9. С. 244–249.

УДК 343.98: 006.1

*Полтавський А. О., помічник директора Київського НДІСЕ,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4401-8996>,
e-mail: a.poltavskyi@kndise.gov.ua*

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ТЕХНОЛОГІЙ У КРИМІНАЛІСТИЦІ СКРІЗЬ ПРИЗМУ МІЖНАРОДНОЇ СТАНДАРТИЗАЦІЇ

З 60-х років минулого століття та по сьогоднішній день в криміналістику та судову експертологію з різною інтенсивністю «інтегрується» поняття «технологія». Якнайменше воно пов'язується з такими предикатами як «криміналістична», «слідча» або «експертна» (технології).

За даними досліджень В. В. Тищенка поняття «технологія» в криміналістиці застосовувалося А. І. Вінбергом щодо експертної діяльності (1956 р.), Г. А. Густовим – процесу розслідування злочинів (1972 р.), А. В. Дуловим – злочинної діяльності (1976 р.), Е. Е. Ейсманом – загальнотеоретичних положень криміналістики (1978 р.) [1].

Крім того, питаннями дослідження технологій в криміналістиці у зазначеному вище ракурсі переймалися В. В. Бірюков (2002 р.) [2]; Н. І. Клименко (2007 р.) [3]; О. М. Мойсеев, Л. Г. Бордюгов, В. В. Седнев, І. М. Некрасова, П. А. Черногор (2011 р.) [4, 5]; М. Я. Сегай, В. К. Стринжа (1984 р.) [6]; В. В. Тищенко, А. А. Барцицька, Д. М. Цехан (2008 р., 2017 р.) [7; 1]; В. Ю. Шепітько, Б. В. Щур (2013 р.) [8]; М. Г. Щербаковський (2003 р.) [9], інші науковці та практики.

Аналіз основних положень окремих із зазначених праць показує наступне.

1. М. Я. Сегай із В. К. Стринжею (1984 р.) експертну технологію розуміли як сукупність правил, прийомів та способів найбільш раціональної та ефективної організації провадження